

EKO

回

向

Herfst 2007

Nr. 114

Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w.
Pretoriastraat 68
B - 2600 Antwerpen - Berchem.

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
september oktober november 2007
ISSN : 1370 - 0243

Afgiftekantoor : 2600 Berchem 1 - 2^e afd
Erkenningsnummer: P303143

INHOUD

Een woord vooraf	1
Frits Bot: Een Verzameling Brieven	4
Het Herfstblad	7
Tempelrede Ō-higan	8
Marcus Cumberlege: Hymn	11
José Pimienta: Tempelrede - Drievoudige Toevlucht	13
Het Herfstblaadje	16
M. Strubbe: Thich Nhat Hanh als voorbeeld van Religieus Inclusivisme	17
Marcus Cumberlege: At Eighty	25
Nieuws uit de Sangha	26

Dit is een uitgave van het Centrum voor Shin-Boeddhisme. De redactie noch het Centrum voor Shin-Boeddhisme zijn gebonden door de bijdragen van derden, die overigens niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weergeven. Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdrage.

→ Ekō wordt gratis verspreid. Op eenvoudig verzoek nemen we u graag op als abonnee op de papieren en/of elektronische versie of schrappen wij U van de lijst.



Het Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw en de Shin-Tempel Jikoji erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jōdo-Shinshū Hongwanji-ha (Kyoto) in de persoon van Hoofdabt Go-Monshu Koshin Ohtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Onze werking is afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun. Onze bankrekening is 523-0802265-53 op naam van het Centrum voor Shin-Boeddhisme vzw, 2600 Berchem-Antwerpen. Voor stortingen uit het buitenland kunt U gebruik maken van het IBAN - nummer BE 53 5230 8022 6553 - Bic-code TRIOBE91.

Een woord vooraf

In de herfstmaand september wordt de belangrijke overgangperiode van zomer naar winter gevierd. In Japan noemt men deze periode Ō-higan, de overgang naar de 'andere oever', en dat is dan een metafoor voor de oever van niet-lijden. Wij hebben in dit nummer (op p. 8) een tempelrede vertaald van een Amerikaans shinpriester. Hij stelt dat we in deze overgangperiode van zomer naar winter (of van winter naar zomer) niet meer kunnen klagen over té warm of té koud en dus tijd kunnen vrijmaken om ons te bezinnen over waar het werkelijk om gaat in dit leven.

Klagen over té warm, té koud, té nat: het hoort bij ons bestaan wellicht... En toch, hoewel ze klagen over het weer, de politiek, het verkeer, de artsen, politie, burens, kinderen, schoonouders of collega's, blijken Vlamingen volgens een recente enquête gelukkig en tevreden te zijn. De economie groeit blijkbaar, maar men is bang dat het niet zal blijven duren. Geluk wordt hier duidelijk afgemeten aan materiële veiligheid en aan de mate van welvaart. Welvaart is belangrijk, iedereen heeft recht op een gezonde woning, gezonde voeding, voldoende kledij, een job en kansen voor persoonlijke ontplooiing. Zo bezien heeft het merendeel van de Vlamingen niet te klagen. Deze enquête zegt verder niets over hun gevoel van (spiritueel) welzijn. Dat is een heel ander verhaal, want ze blijven klagen en botsen met zichzelf en met de wereld waarin ze leven... Uit een andere enquête blijken Vlamingen anderzijds ook te klagen (!) over het wegvallen van normen en waarden, zoals het gebrek aan veiligheid op de wegen, de heersende criminaliteit, het 'dreigende gevaar' van...

Misschien verwijzen deze normen en waarden voor veel Vlamingen ook naar mededogen, gelijkmoedigheid, vreugde, vrede en liefde, zoals ze door Thich Nhat Hanh worden omschreven? Misschien dromen Vlamingen van een vreedevolle en hechte broederschap tussen alle volkeren, illegalen en Walen inclusief?... Misschien zijn zij wel bereid een veel groter deel van hun inkomen te besteden aan

ontwikkelingsprojecten, die ervoor kunnen zorgen dat mensen die op zoek zijn naar een menswaardig bestaan, hiervoor niet ‘op de vlucht’ moeten naar het andere einde van de wereld. Als dit zo is, dan heeft zich dat niet getoond in de democratische werking. Want Vlamingen hebben een keuzemogelijkheid: zij kunnen kiezen voor tendensen die ijveren voor het tastbaar maken van wijsheid en mededogen.

Hoe beperkt en ‘onvolmaakt’ wij ook zijn, wij kunnen allemaal kiezen voor welwillendheid, ook al zal dit soms anders uitpakken dan wij hadden verhoopt. Zo is iemand als Thich Nhat Hanh vervuld van een doorleefd verlangen naar wereldvrede. Dat blijkt duidelijk uit de bespreking van zijn houding tegenover andere religies op p. 17. In zijn persoonlijk leven heeft hij de ellende van een vuile oorlog meegemaakt, en besloten vrede tot zijn missie te maken. En toch kwetst hij ongewild door zijn verregaand inclusivisme sommige gelovigen van andere religies.

Hier kan maar één ‘toverformule’ soelaas brengen: liefdevolle welwillendheid vanwege en voor alle wezens!

Goede wil betekent ook dat men er niet op uit is, zoals een politieke partij in Nederland, om het religieuze boek van één van de grootste wereldgodsdiensten, de Islam, te verbieden.

Goede wil betekent dat men wakker wil worden voor de ellende van een groot deel van de wereldbevolking.

Goede wil betekent dat men inziet dat *alle* wezens streven naar geluk, en dat zij daar meestal in falen omdat zij een verkeerde strategie toepassen.

Goede wil kortom, betekent begrip hebben voor de beperktheid van mensen.

José Pimienta spreekt in zijn tempelrede over De Drievoudige Toevlucht (p. 13) over een “spirituele intentieverklaring”: *“een verklaring vanuit het besef dat we niet anders kunnen, vanuit het begrip en de wijsheid die er op dat moment zijn.”*

Boeddhist worden, door de Drievoudige Toevlucht te nemen, betekent dat men al ontwaakt is tot het besef dat er een mogelijkheid bestaat om het lijden in de wereld op te heffen. Daarmee is nog niets gezegd

over onze slaagkansen. Want hoezeer wij ook van goede wil zijn, door de Leer van de Boeddha in de praktijk te brengen beseffen wij pas goed hoe onmachtig wij zijn. Maar in de heilsoptiek, voor Amida, is dit onvermogen niet erg: wél de onwil, of het gebrek aan vertrouwen in de mogelijkheid van bevrijding en vrede. Kiezen voor overgave aan Anderkracht, de Geloftekraft van de bodhisattva, is uiteindelijk kiezen voor samenwerking met alle wezens van goede wil uit verleden, heden en toekomst, om zo wijsheid en mededogen zichtbaar te maken in de wereld.

Dat dit met volstrekt vertrouwen te maken heeft is duidelijk, het is de kern van de beleving van de Shinboeddhist. De vreugde en de dankbaarheid die ervaren worden bij het beseff van de *mogelijkheid* tot ware bevrijding en vrede – je zou het ook *hoop* kunnen noemen - brengt ons er toe de Nembutsu in dankbaarheid uit te spreken.

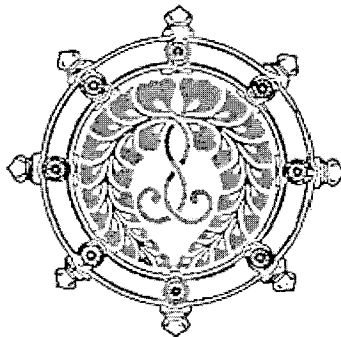
Zoals Marcus Cumberlege schrijft in zijn ‘Hymne’:

‘Namu Amida Butsu [is] het minste dat gezegd kan worden’.

(“On the highways of this world, in the comfort of your bed, Namu Amida Butsu is the least that can be said.” – p. 11)

Namu Amida Butsu!

Martine Strubbe



Een Verzameling Brieven

Shinran Shōnin go-shōsoku shū

1.

Het feit dat de voortijdelijke gelofte van de Boeddha zich verspreidt is inderdaad schitterend en bovenal verheugend. Hierbij mag er echter nooit sprake zijn van redetwisten tussen verschillende personen, waar dan ook, waarbij ze uitgaan van hun eigen zienswijzen. In de hoofdstad schijnt ook veel gediscussieerd te worden over zaken als “eenmaal uitspreken” en “veelvuldig uitspreken”; dit zou nooit mogen gebeuren.

Uiteindelijk zou je werken als ‘*De Essentie van Uitsluitend Vertrouwen*’, ‘*Omtrent Geboorte*’ en ‘*Zelfkracht en Anderkracht*’ zorgvuldig en regelmatig moeten lezen en niet van hun boodschap afwijken. Vertel dit alsjeblieft aan alle mensen, waar ze zich ook bevinden. Als er verder nog zaken zijn die onduidelijk zijn, neem dan alsjeblieft de moeite me op te zoeken nu ik nog leef. Eventueel kun je ook iemand vragen een bericht af te leveren.

Wees er zeker van dit alles door te geven aan de mensen uit Kashima, Namekata en de omliggende gebieden. Bij dergelijke discussies over “eenmaal uitspreken” en “veelvuldig uitspreken” worden er slechts nutteloze argumenten verwoord. Je zou dat op alle mogelijke manieren moeten vermijden.

Hoogachtend.

Mensen die deze zaken niet begrijpen, discussiëren over dingen die van weinig belang zijn. Je moet zulke discussies op alle mogelijke manieren vermijden.

Tweede maand, 3^{de} dag

SHINRAN

2.

Ik heb zorgvuldig je brief gelezen welke gedateerd is de eerste dag van de zesde maand.

Ik had reeds iets gehoord over de rechtszaak in Kamakura waarin je verwickeld bent. Aangezien ik niets heb gehoord dat tegenstrijdig is met wat je schrijft in je brief, heb ik aangenomen dat er verder niets gebeurd is; ik ben blij over je terugkeer te horen.

Over het algemeen gesproken is deze rechtszaak niet alleen jouw probleem; het gaat alle mensen van de Reine Land Nembutsu aan. Toen de wijlen Meester¹ nog leefde, was ik onder hen die van allerlei zaken beschuldigd werden, dus het is niet bepaald een nieuwe rechtszaak. Het is niet iets, dat je zelf zou moeten afhandelen. Allen die de Nembutsu uitspreken zouden hier eensgezind aan moeten werken. Er is geen reden om jou eruit te pikken en belachelijk te maken. Het is werkelijk absurd dat mensen van de Nembutsu niet discreet te werk gaan en jou de schuld geven. Mensen van de Nembutsu zouden je juist moeten steunen als bondgenoten. Zelfs je moeder en je zussen mopperen maar wat, zoals wel vaker het geval is. Echter, aangezien een verbod op de Nembutsu [in het verleden] heeft geleid tot het ontstaan van onrust in de maatschappij, hoop ik dat iedereen deze keer, vertrouwend op de Nembutsu en biddend [voor vrede in de wereld], gezamenlijk de Nembutsu zal uitspreken.

Je verdediging, zoals je die hebt beschreven in je brief, is goed doordacht. Ik ben zeer tevreden. Uiteindelijk zou het fantastisch zijn als alle mensen die de Nembutsu uitspreken, niet alleen jij zelf, dat niet doen terwijl ze aan zichzelf denken, maar in het belang van het keizerlijk hof en de mensen in het land. Zij die zich onzeker voelen over hun geboorte², zouden de Nembutsu moeten uitspreken waarbij ze eerst hun eigen geboorte nastreven. Zij die inzien dat hun eigen geboorte volledig gevestigd is, dragen de Nembutsu in hun hart en spreken hem uit dankbaarheid voor die gunst uit met de wens “moge

¹ Hōnen Shōnin

² Geboorte in het Reine Land

er vrede zijn in de wereld en moge de leer van de Boeddha zich verspreiden!” Denk hier zorgvuldig over na. Ik denk dat je buiten dit nergens over hoeft te beraadslagen.

Nogmaals, ik ben erg blij te horen over je snelle terugkeer naar huis. Als je er zeker van bent dat je geboorte volledig gevestigd is terwijl je de Nembutsu in je hart draagt, dan zou je de Nembutsu vol aandacht moeten uitspreken, op die manier je dankbaarheid uitdrukkelijk voor de weldadigheid van de Boeddha. Verder is er niets nodig. Je zou de Nembutsu moeten uitspreken, altijd vol aandacht.

Hoogachtend.

Zevende maand, 9^{de} dag

Aan: Shōshin-bō

SHINRAN

(Vertaling Frits Bot)

おん 徳 さん
恩 徳 讃



如来大慈の恩徳は
身を粉にしても報すべし
師主知願の恩徳も
ほねをくだきても謝すべし



Het herfstblad:

*Gekleurd door lente, zomer, regen, wind
Dwarrelt neer ... stil, geruisloos,
Los van haar boom, haar tijd is gekomen.
Ze toont ons haar beide zijden,
Nog éénmaal gedragen door de herfstbries,
Nog éénmaal gewiegd,
Vlijt ze zich voor altijd, in harmonie met haar natuur
In de moederschoot van de aarde.*

(Uit de tempelrede van José Pimienta, 12 aug. jl.)



Tempelrede: Ō-HIGAN

Rimban George Matsubayashi Jiho.¹

Deze tempelrede werd besproken door Fons Martens tijdens de lenteviering van 18 maart jl.

Er is een traditioneel Japans vers dat als volgt luidt:

*Vandaag is Ō-Higan,
Een moment om zaden
Van Verlichting te planten.*

De stam van het woord *Ō-higan* is *higan*, wat betekent “andere oever” (de oever van Verlichting), tegenover “deze oever” (de oever van verdwazing). De ‘Ō’ is een beleefdheidsformule.

De periode om Ō-higan te vieren is de lente- en herfst equinox, de periode waarin de dagen een gelijke lengte hebben. Daarom luidt een traditioneel Japans gezegde: ‘De koude van de winter en de hitte van de zomer duren tot Ō-higan.’ (...)

Omdat we niet meer kunnen klagen over ‘te koud’ of ‘te warm’ is Ō-Higan de ideale tijd om ons te concentreren op het volgen van het Boeddha Pad – om ons te concentreren op het gaan naar de andere Oever, naar Nirvana.

Wat betreft de praktijk die moet gevolgd worden om Nirvana te realiseren, nemen wij als volgelingen van Meester Shinran aan dat Shinjin de geschikte oorzaak is daartoe, en dit in tegenstelling tot andere scholen van de Boeddha Dharma. De “Voortijdelijke Geloofte van Boeddha Ander-Kracht” (*hongan tariki*), waarop Shinjin is gefundeerd, werkt altijd naar ons toe en werkt op ons in, wie we ook zijn, en waar we ook zijn. Het is daarom dat wij met de “vreugde van

¹ Medewerker aan de Betsuin Buddhist Temple in Los Angeles.

de “éne gedachte” van Shinjin” (shinjin kangin o ichinen) “omvat worden, om nooit meer losgelaten te worden” tot wij de “andere oever” van Verlichting (Reine Land) hebben gerealiseerd.

Wat betreft “Voortijdelijke Geloofte van ‘Ander-Kracht’,” luidt de volledige term: “‘Verdienstenoverdracht’ van de Voortijdelijke Geloofte van ‘Ander-Kracht’” (hongan tariki ekō). De stichter van de Jōdo-Shinshū leer schreef:

“Als ik eerbiedig de waarachtige essentie overdenk van de weg van het Reine Land, zie ik dat Amida’s werkzaamheid twee aspecten heeft: het aspect van het gaan naar het Reine Land en het aspect van terugkomen naar deze wereld. In het aspect van gaan ligt de ware Leer, praktijk, vertrouwen en verwezenlijking.”²

Zoals de eerbiedwaardige meester duidelijk maakte, worden het aspect van “gaan naar het Reine Land” en de “leer, praktijk, vertrouwen en verwezenlijking” ons allemaal gegeven door Amida Boeddha langs de weg van de verdienstenoverdracht (‘Amida’s werkzaamheid’) Wij worden toegelaten om geboren te worden in het Reine Land en Boeddha’s te worden omwille van deze “kracht van de Voortijdelijke Geloofte” (hongan-riki).

In één van zijn *Jōdo Wasan* drukt de Eerbiedwaardige Meester zich zo uit:

*“De Oceaan van geboorte en dood,
Van pijnlijk bestaan, heeft geen grenzen;
Alleen door het schip van Amida’s universele Geloofte
Kunnen wij, die reeds zo lang aan het verdrinken zijn,
Zonder feilen naar de overkant gebracht worden.”³*

² Vertaling van passage uit “CWS 1” d.w.z. ‘The Complete Works of Shinran : Volume I’, Jōdo-Shinshū Hongwanji-ha, Kyoto, 1992, p. 7

³ CWS:1, p. 363.

Soorten toevluchten

Er zijn in deze wereld, “samsara wereld,” vele toevluchten. We kunnen toevlucht nemen tot onze zintuiglijke ervaringen, tot allerlei buiten onszelf gelegen objecten en personen.

Aan welke eigenschappen moet een “goede toevlucht” voldoen?

De *eerste eigenschap* die een “object van toevlucht” moet hebben, is: dat we het moeten kunnen vertrouwen; dat het ons geen vrees inboezemt, dat we er naartoe kunnen “gaan juist zoals we zijn,” dat we het gevoel hebben “welkom te zijn.”

De *tweede eigenschap* die een “object van toevlucht” moet hebben, is: dat dit ons de “goede” en “juiste” middelen geeft die ons kunnen helpen.

De *derde eigenschap* is het “niet partijdig zijn”: volstreekte onpartijdigheid, zowel ten opzichte van dingen en situaties, als ten opzichte van groepen of individuen zonder enige voorkeur of vooroordeel.

De *vierde eigenschap* is de mentale instelling om behulpzaam te zijn, een wens om iets voor een ander te doen, zonder dat daarbij een verlangen is voor een tegenprestatie.

Dus is het van belang deze overwegingen voor onszelf te maken. Wanneer we niet voldoende overdenken wat het toevlucht nemen inhoudt, is het moeilijk om juist vertrouwen te ontwikkelen. Als een juist en op een kritisch oordeel gebaseerd vertrouwen ontbreekt, wordt iets blindelings aangenomen en kan twijfel onze inzet (onze toevluchtnaam) gemakkelijk ondermijnen, of we geven ons zonder enige helderheid van geest over aan gedachten als: “Dit zal het wel moeten zijn.”

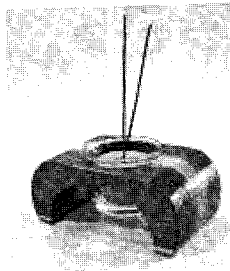
../..

Trouwens, heeft de Boeddha niet gezegd:

*“Geloof niet omdat de wijzen het zeggen.
Geloof niet omdat het geschreven staat.
Geloof niet omdat ik het zeg.
Maar... onderzoek het!
Is het goed, aanvaard het,
Is het slecht, ga erom heen.”*



SANGHA



DHARMA



BOEDDHA

Onze Drievoudige toevlucht tot de Gemeenschap, de Leer en de Boeddha, wordt tastbaar gemaakt in ons (huis)altaar, waar links de bloemen symbool staan voor de Gemeenschap, de wierook in het midden voor (de verspreiding van) de Leer, en rechts een kaars (de verlichting van de Boeddha.) (M.S.)

José Pimienta geeft ons volgend gedicht van Thich Nhat Hanh mee ter overdenking:

*Ik heb in de herfst,
toen ik in het park was,
heel lang naar een prachtig
klein blaadje gekeken
dat de vorm had van een hart.
Het was bijna helemaal rood
en hing nog net aan een tak,
klaar om te vallen.*

*Ik vroeg het blad of het bang was,
omdat het herfst was
en de andere blaadjes
al gevallen waren.*

*Het blad zei tegen me:
Nee, in de lente en de zomer
heb ik volop geleefd,
ik heb hard gewerkt
om de boom te helpen voeden
en een groot deel van mij
is nu in de boom.*

*Als ik naar de aarde terugga,
zal ik de boom blijven voeden.
Dus maak ik mij nergens zorgen over.
Als ik deze tak verlaat en naar de grond dwarrel,
zal ik naar de boom zwaaien en tegen hem zeggen:
"tot gauw"!*

Thich Nhat Hanh als Voorbeeld van Religieus Inclusivisme.

Martine Strubbe

In ons vorig nummer werd de inclusivistische visie op andere religies van Masao Abe besproken,¹. Groot punt van kritiek was toen de 'positielloze positie' waaruit Abe meende tot een dialoog met anderen te kunnen komen.

Een andere eminente vertegenwoordiger van het hedendaagse boeddhistische inclusivisme is de Vietnamese monnik Thich Nhat Hanh. Geboren in 1926, werd hij op 16 jarige leeftijd ingewijd als monnik in de Zen-traditie, hoewel zijn tempel ook Reine Landpraktijken beoefende. Acht jaar later stichtte hij een instituut voor boeddhistische studies in Zuid-Vietnam, en in 1961 ging hij naar de U.S. om te studeren en te doceren aan de Columbia Universiteit en de Universiteit van Princeton.

Omwille van de oorlogsomstandigheden in zijn land, besloot hij in 1963 terug te keren naar huis. Beïnvloed door de geweldloosheid van Mahatma Gandhi, startte hij er een vredesbeweging. Onder zijn impuls zette hij o.a. scholen en gezondheidscentra op, en een organisatie die hielp de door de oorlog verwoeste dorpen herop te bouwen. Deze projecten riepen vijandigheid op van politieke tegenstanders, en sommige leden van zijn organisatie werden zelfs ontvoerd en vermoord.

Halverwege de jaren '60 stichtte hij in Vietnam de 'Orde van Interzijn' (Tiep Hien) waarin oefeningen in aandacht de kern van de praktijk uitmaken.

In 1966 keerde hij terug naar de U.S. om op te roepen tot stopzetting van de oorlog. Hij ontmoette er Martin Luther King, die Nhat Hanh nomineerde voor de Nobelprijs voor de Vrede. Ook bij Paus Paulus VI ging hij in audiëntie, om een vredesbeweging tussen Christenen en Boeddhisten te stimuleren. Nhat Hanh was (en is) overtuigd dat er een

¹ Zoals werd beschreven in: Kristin Beise Kiblinger – Buddhist Inclusivism – Attitudes Towards Religious Others – Ashgate 2005 – ISBN 0 7546 5133 9

verband bestaat tussen innerlijke vrede en uiterlijke wereldvrede. Omwille van zijn overtuiging en actiewerk in Vietnam en elders in de wereld wordt Thich Nhat Hanh soms beschouwd als één van de grondleggers van het 'Geëngageerde Boeddhisme'.

Nhat Hanh was delegatieleider bij de vredesbesprekingen in Parijs. Na het bereiken van een vredesakkoord in 1973, mocht hij echter niet terugkeren naar zijn land. Hij bleef als politiek vluchteling in Frankrijk waar hij het 'Sweet Potato' meditatiecentrum oprichtte, en later 'Plum Village' nabij Bordeaux. Pas enige jaren geleden werd Nhat Hanh toegelaten zijn geboorteland te bezoeken.

Dat Nhat Hanh aanvankelijk wat afkerig stond tegenover het Christendom had voornamelijk te maken met zijn vroegste ervaringen met deze religie. Christelijke missionarissen waren tijdens de Franse kolonisatie van Vietnam niet altijd tolerant opgetreden tegenover niet-christenen, en daarenboven trad het politiek - christelijke bewind discriminerend op tegen niet-christenen. Later leerde Nhat Hanh echter authentieke Christenen kennen, waardoor hij waardering ging opbrengen voor het Christendom, en hij zijn inclusivistische houding ontwikkelde.

Hij geraakte er gaandeweg van overtuigd dat elke doctrine waarachtig is, indien deze erin slaagt een authentieke religieuze ervaring tot stand te brengen. In die zin is de ervaring belangrijker dan de doctrinaire uitdrukking ervan. Deze klemtoon op de *ervaring* was ingegeven door zijn afkeer van woorden en concepten, zijn reserve ten aanzien van dogmatiek waardoor mensen oorlogen starten en elkaar uitroeien, zijn geloof in onthechting, en de nadruk die hij legde op de noodzakelijkheid van intuïtieve 'breuk' momenten.

In 'Going Home: Jesus and Buddha as Brothers' schrijft hij:

"De leer van de Boeddha gebruikt de term nirvana...Nirvana is de realiteit die niet kan uitgedrukt worden in concepten of woorden. Nirvana betekent letterlijk uitdoving, en uitdoving betekent hier uitdoving van de concepten en ideeën en woorden - zelfs van het

woord Nirvana...Daarom moet je opletten met elk woord dat je gebruikt om het noumenale² mee aan te duiden. Je mag niet gevangen worden door dat woord..."

Eens er contact gemaakt is met de uiteindelijke werkelijkheid vervallen alle concepten. God en Nirvana als concepten zijn dan overstegen. Dergelijke authentieke ervaringen zijn het waarmerk van een waarachtige religie.

Thich Nhat Hanh stelt dat men op twee manieren over de Boeddha kan spreken: ofwel over de historische persoon, die leefde in Kapilavastu, ofwel over de 'levende Boeddha' – de Boeddha die onze diepste natuur is, en tijd en ruimte overstijgt...Deze Boeddha is een aanwezigheid in elk van ons. Kennis van de historische Boeddha is wetenschap, maar kennis van de Levende Boeddha is de kern van de ervaring van het Boeddha - pad. Om deze positie verder te verduidelijken gebruikte Nhat Hanh beelden uit het leven van de Boeddha. Zo stak de Boeddha tijdens een bijeenkomst een bloem op, zonder te spreken. De aanwezigen begrepen dit niet, en verwachtten een uiteenzetting. Maar die kwam er niet. Toen één monnik glimlachte, omdat hij de bloem onmiddellijk en werkelijk ervaren had, wist de Boeddha dat onderricht door woorden futiel is. Een ander voorbeeld is de vinger die naar de maan wijst: het woord is als een vinger die naar de maan wijst, het is de maan niet...

Nhat Hanh stelt dat alle grote tradities een gemeenschappelijke kern bevatten, en gebruikt hiervoor het oer - boeddhistisch beeld van het water en de golf: het water is de onderlinge gemeenschappelijke kern van alle religies, de golven zijn de diverse manifestaties of uitdrukkingen hiervan.

Deze kern wordt door Nhat Hanh in zeer vage termen omschreven. Hij verwijst alleen naar de elementen van gelijkmoedigheid, vreugde, vrede, wijsheid en liefde, die *getuigen* van die gemeenschappelijkheid.

² Het 'heilige' (nvdr)

Nhat Hanh schrijft in 'Living Buddha, Living Christ' dat de 'religieuze ervaring de algemeen menselijke ervaring' is. Het lijkt alsof hij zegt dat de levende Christus samenvalt met de Levende Boeddha, en dat christenen en boeddhisten door waarachtige beleving van hun religie op dezelfde 'plaats' uitkomen. Of je dan spreekt over 'Nirvana' of 'Vader' is niet meer belangrijk. Wat wél belangrijk is, is dat er een andere dimensie wordt ervaren. Tussen het Christendom en het Boeddhisme zijn willekeurige en onnodige begrenzingsen aangebracht. Maar de 'waarheid' heeft geen grenzen. De verschillen tussen beide religies zijn ontstaan doordat zij andere punten benadrukken.

Daarom stelt hij voor dat alle religieuze tradities de *Veertien Aandachtsoefeningen* zouden aannemen. Deze veertien aanbevelingen werden opgesteld in zijn *Orde van Interzijn*. Door hier en daar een woord te veranderen zou het voor iedereen mogelijk moeten zijn zich achter deze oefeningen te scharen. "*Indien je aanneemt dat de Heilige Geest de kracht heeft om aanwezig te zijn, om te begrijpen, om te genezen, om liefde te manifesteren, indien je dit aanneemt, dan kun je zeggen dat dit dezelfde is energie is als van een leven in Aandacht.*"

Nhat Hanh gaat zover in zijn gelijkstelling van Christendom en Boeddhisme, dat hij de kruisiging van Christus op het zelfde niveau stelde als de zelfverbranding van de boeddhistische monnik Thich Quang Duc in 1963, tijdens de oorlog in Vietnam.

Toch durft Nhat Hanh ook naar echte verschillen tussen de religies te kijken, ondanks de 'gemeenschappelijke kern.' Zo verwerpt het Christendom, in tegenstelling tot het boeddhisme, opvattingen omtrent de wedergeboorte, maar neemt het bestaan van een eeuwige ziel aan, wat in de leer van de Boeddha dan weer ontkend wordt...Hij wil zich niet opsluiten in deze verschillen, maar de waarde van de diversiteit en van het luisteren naar anderen beklemtonen.

Nhat Hanh let er wel op niet te ver te gaan in zijn toenadering tot het Christendom, en het Boeddhisme als een soort Christendom te beschouwen, en het Christendom als een soort Boeddhisme. Een

mango kan geen sinaasappel zijn zegt hij. Het zijn twee verschillende zaken, en dat moet erkend worden. Het is goed dat er verschillende soorten fruit zijn...zegt hij. Echter:

“Als je goed kijkt naar een mango en een sinaasappel, dan kun je zien dat ze beiden fruit zijn, ondanks hun verschillen.(...) Eerst zie je verschillen, maar bij nader toezien, ontdek je vele zaken die ze gemeen hebben. In de sinaasappel vind je zuur en suiker, die ook in de mango te vinden zijn.” (uit: ‘Going Home’)

Daardoor is hij ook in staat het volgende te verklaren:

“Soms erkent een boeddhist dat een christen meer boeddhist is dan een andere boeddhist. Ik zie een boeddhist, maar de manier waarop hij het Boeddhisme begrijpt, is soms erg verschillend van de manier waarop ik dat doe. Echter, wanneer ik naar een christen kijk, zie ik dat de manier waarop hij het Christendom begrijpt, en de manier waarop hij liefde en liefdadigheid beoefent, dichter staat bij de manier waarop ik deze bedrijf, dan bij de manier waarop de man die zichzelf boeddhist noemt, dat doet. (uit: ‘Living Christ, Living Buddha’)

Nhat Hanh kan aanvaarden dat mensen meerdere religieuze wortels hebben. Hijzelf identificeert zich zowel met de christelijke als met de boeddhistische traditie. In Plum Village viert zijn *Orde van Interzijn* de Eucharistie en worden er met kerstmis kerstliederen gezongen. Op zijn altaar staan een tiental Boeddhabeeldjes en een Christusbeeld. Jezus beschouwt hij als één van zijn voorouders.

Ook heeft Nhat Hanh bij diverse gelegenheden er op gewezen dat sommige westerlingen die naar hem komen om boeddhist te worden, zich beter zouden onderdompelen in hun eigen plaatselijke tradities. Oefeningen in aandacht kunnen deze mensen hierbij helpen.

De verschillen tussen religies ziet hij als uitingen van ‘geschikte middelen’, aangepast aan een specifieke context en culturele omgeving, terwijl de dieperliggende intentie dezelfde is. Toen Jezus sprak was dit altijd tot een bepaalde persoon of groep, tijdens een

specifieke gelegenheid, en het is binnen die context dat zijn woorden moeten begrepen worden. Hetzelfde geldt voor de Boeddha.

In het Charter van de *Orde van Interzijn* staan vier principes die aan de basis liggen van de Orde, en tot vrede en verzoening leiden. Deze zijn:

niet-gehechtheid aan opvattingen, (het belangrijkste punt in de Leer);
het belang van onmiddellijke ervaring;
het aangepast zijn van de methode aan de mogelijkheden en behoeften van de mensen;
het gebruik van geschikte middelen (upaya).

Nhat Hanh gebruikt ook de idee van de universele Boeddhanatuur om de gemeenschappelijke kern te benadrukken:

“De Boeddha beschreef het zaad van de Aandacht die in elk van ons aanwezig is, als de ‘baarmoeder van de Boeddha’ (tathāgatagarbha). Wij zijn allemaal de moeders van de Boeddha omdat we allemaal zwanger zijn met de mogelijkheid van het ontwaken.” (...) Als we kunnen zorg dragen voor onze baby Boeddha door aandacht te beoefenen in ons dagelijks leven, dan zal op een dag de Verlichte zich tonen aan ons.” (Uit: ‘Living Buddha, Living Christ’)

“Iedereen heeft Boeddhanatuur en iedereen is een Boeddha in de kiem. Zeggen dat je een Boeddha bent, is spreken vanuit een historische dimensie. Maar vanuit de ultieme werkelijkheid bekeken, ben je al Boeddha.” (cfr.spr.)

De golf is al het water. De mogelijkheid tot Verlichting is universeel.

Een kritiek op bovenstaande argumenten is volgens Beise Kiblinger dat Nhat Hanh de anderen ziet als anonieme boeddhisten. Hij heeft een grote neiging om het Christendom uit te leggen vanuit een boeddhistische beleving, maar gaat hierbij wel selectief te werk. Elementen die hij niet kan gebruiken, negeert hij. Zo spreekt hij wel over God, als hij daarmee het uiteindelijke Nirvana wil aanduiden,

maar hij zal nooit over God spreken als een persoon. Ook doet hij beroep op onorthodoxe bronnen, zoals het Evangelie van Thomas, of uit het gnostisch christendom. Hij citeert Origenes om aan te tonen dat de idee van wedergeboorte in het Christendom ook voorkomt...

Dat deze manier van werken beledigend kan zijn voor de Christenen waarmee hij zich toch ten dele mee identificeert, blijkt uit de manier waarop hij o.m. de eucharistie bekijkt. Voor hem is dat een oefening in aandacht, een middel om onze waarachtige natuur in herinnering te brengen. Hij viert de Eucharistie dan ook niet in een kerkgebouw, maar in de open lucht, waar hij samen met de anderen het brood eet met aandacht en dankbaarheid, bewust van de schitterende natuur van het brood. Hierbij negeert Nhat Hanh de omvormende kracht en betekenis die de Christenen aan dit ritueel geven, een ritueel dat tot de essentie van de Christelijke beleving behoort.

Zo ziet hij ook in de christelijke incarnatie het boeddhistisch concept van niet-tweeheid: dat van God de Vader en de zoon Jezus.. Het feit dat Jezus zowel mens is én zoon van God, zou dan voor een boeddhist gemakkelijk aan te nemen zijn.

Ook waar Thich Nhat Hanh 'aandacht' gelijkstelt met 'de energie van God', nl. de Heilige Geest, stelt hij zich puur boeddhistisch op. Temeer dat hij vindt dat men af moet van de notie van God de Vader, want het is de Heilige Geest (dus 'aandacht') die de ware deur is tot de uiteindelijke werkelijkheid.

Een ander punt van kritiek op de inclusivistische houding van Nhat Hanh betreft zijn ander vertrekpunt voor de interreligieuze dialoog. Net als Masao Abe, gebruikt hij de 'positielloze positie' ('śūnyatā' – 'leegheid') als argument voor zijn inclusivisme. Het boeddhisme onderwijst niet enkel de 'leegheid' maar ook de onthechting van 'leegheid' en de onthechting van 'vorm' (de Middenweg), én de onthechting van het concept 'leegheid' zelf.

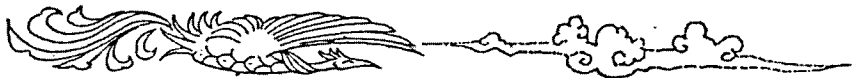
Een boeddhist die gehecht is aan welke doctrine dan ook, verraadt de Boeddha, want alle theorieën zijn slechts vingerwijzigingen en zijn niet de ultieme waarheid.

Het problematische aan deze visie voor de interreligieuze dialoog is dat streven naar dergelijke onthechting ook een standpunt is: elke uitspraak en elke waarde sluit een andere uitspraak en een andere waarde uit.

Dergelijke mystieke of intuïtieve uitspraken – zeker in de perceptie van mensen die zelf dit inzicht niet hebben - kunnen het boeddhisme niet bevrijden uit zijn conflicten met andere religies. Het boeddhisme blijft een religie tussen andere religies.

Het voordeel van een benadering vanuit de leegheid, is dat het hierdoor voor Nhat Hanh ook mogelijk is andere religies vanuit een positieve hoek te benaderen, wanneer hij het aspect onderlinge afhankelijkheid als een positieve bron aanboort om er de diversiteit mee te legitimeren: *“De geest die alle dingen ziet in hun onderlinge afhankelijkheid, overstijgt alle theorieën”*.

Algemeen zou men kunnen besluiten dat Thich Nhat Hanh's anonieme boeddhisme en zijn opvatting van een gemeenschappelijke kern in alle wereldreligies (een kern die dus boeddhistisch blijkt te zijn!) de verschillen tussen de religies opheft en de neiging heeft de andere religie op te sloppen – ondanks enkele pogingen die het tegendeel lijken te beweren....



AT EIGHTY

Marcus Cumberlege

*I glimpse myself a dozen years from now,
Old wanderer of these well-trodden streets
Practically lost in absent-minded thought,
No longer eyeing women as they pass.*

*I see myself, bent forwards as I go
To bless this earth with each and every step,
Joy of the dharma foremost in my mind,
Considering Amida's primal vow.*

*I will have found the post-romantic bliss
Of solitude, united with the One,
The little world of Bruges by now a book
Written with love and deep humanity.*

*I think I'll get there, one day at a time,
Losing some minor defects on the way,
Slowly but surely learning how to live
In a new realm of higher consciousness.*

(Met Tachtig. Ik zie mezelf binnen twaalf jaar/een oude zwerver van deze platgetreden straten/praktisch verloren in afwezige gedachten/niet langer lonkend naar vrouwen die voorbijkomen.

Ik zie mezelf, voorovergebogen lopend/ om de aarde te zegenen bij iedere stap/vreugde voor de dharma aanwezig in mijn geest/Amida's Voortijdelijke Gelofte beschouwen.

Ik zal de post-romantische gelukzaligheid gevonden hebben/van eenzaamheid, verenigd met het Ene/de kleine wereld van Brugge een boek geworden/geschreven met liefde en diepe menselijkheid.

Ik denk dat ik daar zal geraken, één dag per keer/onderweg enkele minieme gebreken verliezen/traag maar zeker leren hoe te leven/in een nieuw rijk van hoger bewustzijn.) (Vertaling M.S.)

南無阿彌陀佛 Nieuws uit de Sangha.

Onze 'aloude' sanghagenoot en tempelpriester Yuho, Bruno Van Parys is weer in ons land, en dat voor geruime tijd. Sinds 1997 leidt hij het Shinboeddhistisch Centrum 'White Lotus Center' in Anchorage, Alaska, U.S.A. Zijn komst is voor onze sangha een welkome extra ondersteuning op het vlak van de dharma!... Bruno heeft zich al meteen opgegeven als lesgever voor een cursus 'Inleiding tot het Reine Land Boeddhisme'.

* Onze sangha blijft groeien... Tijdens de Ō-Bonviering van 12 Augustus mochten wij ons verheugen op een zeer grote opkomst. Er waren niet alleen vele oude, vertrouwde gezichten, maar ook heel wat mensen die uit interesse wensten aanwezig te zijn. Er waren zowaar zelfs vijf mensen die hun Drievoudige Toevlucht genomen hebben, in een korte ceremonie geleid door Bruno.

Vanaf 2007 wordt trouwens de mogelijkheid geboden Drievoudige Toevlucht te nemen tijdens de viering van Jodo-E en Tempeldag. Dit jaar zal deze viering plaats hebben op 9 december e.k.

* Op het moment dat deze Ekō in wording is, bezoekt Rev. Esho Sasaki van het IABC (International Association of Buddhist Culture) onze sangha (op 25 augustus) Dit bezoek past in de opdracht van de Associatie om jaarlijks een tweetal Europese Sangha's te bezoeken. In ons volgende nummer vertellen wij meer over dit bezoek!

* Onze voorzitter Fons heeft er een gewoonte van gemaakt jaarlijks een 'Report of Activities' op te sturen naar de Hongwanji en het IABC, organisaties die ons respectievelijk spiritueel en financieel steunen. In ons Centrum liggen een aantal exemplaren ter inzage. Geef ons een seintje als je hierin geïnteresseerd bent.

* Vanaf september is Fons van permanentie in ons Centrum, elke zaterdag van 13 tot 18 uur, voor een gesprekje, studie, lezen, mediteren of om samen allerlei karweitjes aan te pakken (!).

* We willen jullie nog even herinneren aan onze erg uitgebreide en nog steeds groeiende website: www.jikoji.com – maar dat wisten jullie gegarandeerd al! Wat je nog niet meteen doorhad, is wellicht het feit dat we al een heleboel foto's van voorbije activiteiten beschikbaar hebben gesteld: Op naar: <http://www.flickr.com/photos/jikoji>. Brecht zorgde namelijk voor 3 nieuwe reeksen foto's:

- Achter de rolluiken (Open Deur 27-29/04/2007)
- Het Leven van Shinran Shonin
- De Verjaardag van de Boeddha (23/05/2007)

Ook de laatste ontbrekende Ekō staat online! Dat betekent dat iedereen die over Internet beschikt, via wel 55 artikelenreeksen, via een apart overzicht van de leerinhouden, en uiteraard via de inhoud van ieder der 113 Ekō-nummers voortaan meer dan duizend artikels en artikeltjes ... kan vinden op onze website: een schat aan (voor het overgrote deel Nederlandstalige!) informatie. We kunnen je dus alleen maar suggereren er nog meer gebruik van te maken! Bij dezen willen we nogmaals alle auteurs van de artikelen, en vooral de twee hoofdredacteurs Shitoku en Martine hartelijk bedanken voor al de energie die ze sinds 29 jaar (!!) in onze derde kerntaak hebben geïnvesteerd: het beschikbaar stellen van de dharma.

Van op onze website kun je ook vanuit het menu 'links' rechtstreeks naar het kopje 'Erkenning'. Daar kun je lezen: "Op 30 maart 2007 heeft de federale regering op voorstel van Vice-Premier en Minister van Justitie Laurette Onkelinx een voorontwerp van wet ter erkenning van het boeddhisme goedgekeurd... (...)"

* Er zijn ook nog 23 foto's van onze Open Deurdag beschikbaar, met dank aan François Van Ouytsel, lid van het geëngageerd fotografencollectief *Brandpunt 23*, die je kunt vinden op de website www.brandpunt23.com .

* Bart, Frits en Marc actualiseerden ons winkeltje: je vindt er nu ondermeer boeken, wierook, nenju's, meditatiekussens en scrolls.

Cursussen en Lezingen in ons Centrum!

Wij vragen Uw aandacht voor ons cursusjaar, dat van start gaat op 22 september met een klassieke 'Introductie tot het Boeddhisme'. In bijlage aan deze Ekō vind je het volledige overzicht van alle cursussen en lezingen die tijdens 2007/2008 zullen gegeven worden, samen met een inschrijvingsformulier.

De Jains steunen Antwerpse Faculteit

De in London gevestigde zetel van de World Council of Jain Academies (WCJA) heeft besloten vanaf het academiejaar 2007 – 2008 de Antwerpse Faculteit voor Vergelijkende Godsdienstwetenschappen (FVG) financieel te steunen.

Antwerpen kent reeds vele jaren een hechte Jaina gemeenschap. De gemeenschap kocht jaren geleden bouwgrond te Wilrijk voor de creatie van een tempel annex cultureel centrum. Dit wordt trouwens de eerste Jain tempel op het vasteland van Europa. De Jaina's vormen een niet te onderschatten gemeenschap in India, met zo'n vijf miljoen aanhangers. Naast Antwerpen zijn er gemeenschappen in de U.S., Engeland, Canada en Oost-Afrika. Mahavira (599 – 527 v.C.), een tijdgenoot van de Boeddha, is zonder twijfel de belangrijkste meester in de geschiedenis van de gemeenschap. Mahavira's leringen hebben zeer sterk o.m. Mahatma Gandhi, Albert Schweitzer en Martin Luther King beïnvloed.

Info: Rectoraat FVG, Bist 164, 2610 Wilrijk – Antwerpen.

Tel. 03 830 51 58 Fax 03 825 26 73 Email: info@antwerpfvg.org

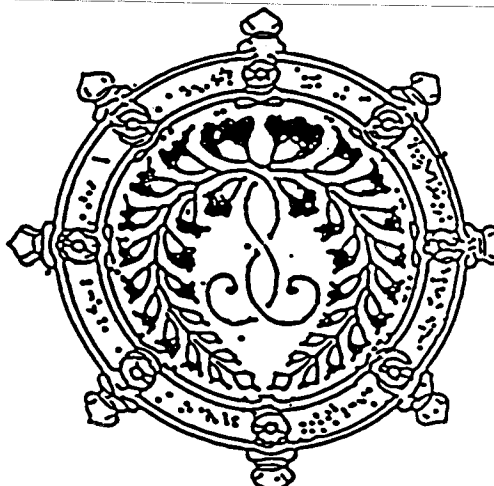
Website: www.AntwerpFVG.org

N.B.: Eind september start het academische jaar, waarvoor nog kan ingeschreven worden, ook voor een gedeeltelijk programma, of voor het volgen van één vak of religie naar keuze. Zo omvat het vak boeddhisme in het eerste jaar ± 25 lessen.

* Noteer dat vanaf volgend kwartaal alle week - end activiteiten beginnen om 10 uur - dus ook de zondagdiensten (i.p.v. 10u30 zoals voorheen)!

ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN

- Di 11.09 19u30 Amida-kyō
Di 18.09 19u30 Sambutsuge
- Za 22.09 10u00 Cursus Introductie Boeddhisme – 1 / 4 - Françoise**
12u30 Hapje voor de Deelnemers
14u00 Ō-Higan – Herfstdevotieperiode - Shoshinge
- Di 25.09 19u30 Juseige
- Za 29.09 10u00 Cursus Introductie Boeddhisme – 2 / 4 - Françoise**
- Di 02.10 19u30 Amida-kyō
- Za 06.10 10u00 Cursus Introductie Boeddhisme – 3 / 4 – Françoise**
- Di 09.10 19u30 Junirai
- Za 13.10 10.00 Cursus Introductie Boeddhisme – 4 / 4 - Françoise**
- Di 16.10 19u30 Shoshinge
Di 23.10 19u30 Sambutsuge
Di 30.10 19u30 Juseige
Di 06.11 19u30 Amida-kyō
- Za 10.11 10u00 Cursus Introductie Mahayana Filosofie – 1 / 2 – Martine**
- Ma 12.11 19u00 Voorbereiding FGS-initiatief Dag van de Boedha (9/5/2008)
- Di 13.11 19u30 Junirai
- Za 17.11 10u00 Cursus Introductie Mahayana Filosofie – 2 / 2 - Martine**
12u30 Hapje voor de Deelnemers
14u00 Studiebijeenkomst 6 voor de Sangha : Hoe pas jij het Boeddhisme toe in je dagelijks leven?
15u30 20^e Memoriaal Luc Lammens - Shoshinge
- Di 20.11 19u30 Sambutsuge
- Vr – Zo 23.11 – 25.11 – 14u00 Herbstseminar Düsseldorf – (gegevens onder voorbehoud).**
- Di 27.11 19u30 Juseige
- Za 01.12 10u00 Cursus Inleiding Reine Landboeddhisme – 1 / 3 – Yuho**
- Di 04.12 19u30 Amida-kyō
- Za 08.12 10u00 Cursus Inleiding Reine Landboeddhisme – 2 / 3 - Yuho**
- Zo 09.12 10u00 Jōdō-E – Bodhi-dag – Shoshinge**
12u30 Hapje voor de Deelnemers
14u00 Sanghameeting/werkvergadering
- Van Harte Welkom!**



JIKŌJI

Tempel van het Licht van Mededogen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w.

Pretoriastraat 68

2600 Antwerpen-Berchem

e-mail : info@jikoji.com

<http://www.jikoji.com>

Fons Martens, Voorzitter

Tel. +32 (0)475 62 78 36

Martine Strubbe, Redactie Ekō

Tel. 03/711 15 81

E-mail: strubbe.martine@pandora.be

Verantwoordelijk uitgever : Martine Strubbe, Kerkstraat 132, 9140 Temse.
Overname toegelaten mits bronvermelding en bewijsexemplaar.

Drukkerij Copymatic – 2600 Berchem.